

शुल्क नियामक प्राधिकरण

महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था
(प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन), अधिनियम, २०१५

"शिक्षण-नव्हे व्यवसाय-ज्ञान यज्ञ"

३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत,
४९, खेरवाडी, अली यावर जंग मार्ग,
वांद्रे (पूर्व), मुंबई - ४०००५१

ई-मेल: fra.govmh@gmail.com

संकेतस्थळ: www.mahafra.org

दूरध्वनी: ०२२-३१९८०३४८ / मोबाईल क्र.८८२८७८६२६४

(Part-II)

शुल्क नियामक प्राधिकरणाच्या बैठकीचे इतिवृत्त

दिनांक : ०३ एप्रिल, २०२५

महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश आणि शुल्क विनियमन) अधिनियम, २०१५ च्या कलम ११ (२)(३)(४) अंतर्गत स्थापन केलेल्या शुल्क नियमन प्राधिकरणाची बैठक दि.०३ एप्रिल, २०२५ रोजी बैठक रुम क्र.३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९ खेरवाडी, अली यावर जंग मार्ग, वांद्रे (पूर्व), मुंबई - ४०० ०५१ येथे संपन्न झाली.

खालील सदस्य उपस्थित/अनुपस्थित होते :

१	मा. न्यायाधीश विजय एल.अचलिया (निवृत्त) अध्यक्ष, शुल्क नियामक प्राधिकरण	उपस्थित
२	डॉ.विजय वसंत खोले मुंबई विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु, सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	अनुपस्थित
३	श्री.मनोज दामोदर चांडक सनदी लेखापाल सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	उपस्थित
४	श्री.नितीन बापुराव चव्हाण सनदी लेखापाल सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	अनुपस्थित
५	श्री.रत्नाकर (शिरीष) फडतरे परिव्यय लेखापाल, सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	उपस्थित
६	श्री.अतुल दामोदर धारप परिव्यय लेखापाल, सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	उपस्थित
७	श्री.अॅड.धर्मेन्द्र दिलीप मिश्रा व्यावसायिक शिक्षणतज्ञ, सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	उपस्थित
८	संचालक, तंत्रशिक्षण, मुंबई पदसिध्द सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	अनुपस्थित
९	संचालक, उच्च शिक्षण (म.रा.) पदसिध्द सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	अनुपस्थित
१०	आयुक्त वैद्यकीय शिक्षण (म.रा.) पदसिध्द सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	अनुपस्थित

११	संचालक, आयुष (म.रा.) पदसिद्ध सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	अनुपस्थित
१२	महाराष्ट्र कृषी शिक्षण आणि संशोधन परिषदेचे सदस्य सचिव, पुणे आणि पदसिद्ध सदस्य, शुल्क नियामक प्राधिकरण	अनुपस्थित
१३	डॉ.अर्जुन चिखले, भा.प्र.से. सदस्य सचिव, शुल्क नियामक प्राधिकरण	उपस्थित

विषय क्र.३: संस्थांनी सादर केलेल्या शुल्क प्रस्ताव मागे घेणे/लिंक ओपन करणे/ भरलेला प्रस्ताव दुरुस्ती करणे/ 'No Upward Revision' इत्यादीबाबतचे अर्जमान्यतेबाबत. "चर्चा झाली.

उच्च व तंत्र शिक्षण अभ्यासक्रम चालविणा-या परिशिष्ट "A" मध्ये नमूद केलेल्या संस्थांनी शैक्षणिक वर्ष २०२५-२०२६ च्या शुल्काकरिता "No Upward Revision" पर्याय निवडलेला आहे.

आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रम चालविणा-या परिशिष्ट "B" मध्ये नमूद केलेल्या संस्थांनी शैक्षणिक वर्ष २०२५-२०२६ च्या शुल्काकरिता "No Upward Revision" पर्याय निवडलेला आहे.

कृषी अभ्यासक्रम चालविणा-या परिशिष्ट "C" मध्ये नमूद केलेल्या संस्थांनी शैक्षणिक वर्ष २०२५-२०२६ च्या शुल्काकरिता "No Upward Revision" पर्याय निवडलेला आहे.

In terms of section 14 (1)(b) of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Act, 2015 the said Institutes/Colleges are entitled to continue to apply the fees structure approved for the previous academic year to immediate next academic year by opting for 'No Upward Revision' of fees. In that view the intimations given by the Institutes/Colleges mentioned in Annexures 'A', 'B' & 'C' deserves to be accepted. The Institutes/Colleges mentioned in Annexures 'A', 'B' & 'C' are entitled to continue to apply the fees approved for the academic year 2024-2025 for next academic year 2025-2026 by applying for 'No Upward Revision' of fees.

त्यानुसार परिशिष्ट 'A', 'B' आणि 'C', मध्ये नमूद केलेल्या यादीमधील संस्थांनी No Upward Revision केले असल्याने शैक्षणिक वर्ष २०२५-२०२६ साठी शुल्काची कोणतीही वाढ नाही म्हणून अधिसूचित केले जावे.

सूचना:

१. महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश आणि शुल्क विनियमन) अधिनियम, २०१५,

अ) कलम २ या पोटकलम (छ) अन्वये "शुल्क" याचा अर्थ, शुल्क म्हणून निश्चित करण्यात आलेली रक्कम असा आहे आणि त्यामध्ये, शिकवणी शुल्क, ग्रंथालय शुल्क, जिमखाना शुल्क, परीक्षा शुल्क, विकास शुल्क अथवा

कोणत्याही अभ्यासानुवर्ती किंवा सह-अभ्यासानुवर्ती कार्यक्रमांकरिता देय असलेली रक्कम, प्रयोगशाळा शुल्क, माहिती पुस्तिका शुल्क आणि विद्यार्थ्यांकडून गोळा केलेली, अन्य कोणतीही रक्कम म्हणजेच एखाद्या खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेत एखाद्या व्यावसायिक पाठ्यक्रमाला प्रवेश दिलेल्या कोणत्याही उमेदवाराकडून, कोणत्याही प्रयोजनासाठी अशा संस्थेला देय असलेली रक्कम - मग ती कोणत्याही नावाने संबोधली जाणारी आणि कोणत्याही रीतीने स्वीकारलेली असो - यांचा समावेश होतो, परंतु त्यामध्ये कोणत्याही वैकल्पिक वसतिगृह-निवासव्यवस्था, भोजनालय आकार आणि विद्यार्थी विमा शुल्क यांचा समावेश होणार नाही.

आ) कलम २ या पोटकलम (ध) अन्वये "नफेखोरी" याचा अर्थ या अधिनियमाच्या तरतुदीनुसार मान्य केलेल्या शुल्कापेक्षा अधिक असेल अशी, प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे रोख वा वस्तुच्या स्वरूपात स्विकारलेली कोणतीही रक्कम, असा आहे.

इ) कलम १४ या पोटकलम (१)(४) अन्वये प्रत्येक विनाअनुदानित संस्था, नियामक प्राधिकरणाने मान्यता दिलेले पाठ्यक्रमनिहाय शुल्क आपल्या सूचना फलकावर आणि आपल्या संकेतस्थळावर मराठी व इंग्रजीमध्ये प्रदर्शित करील. परंतु, भाषिक अल्पसंख्यांक संस्थांच्या बाबतीत, अशी संस्था ज्या अल्पसंख्यांक भाषेशी संबंधित असेल त्या अल्पसंख्यांक भाषेतही ते शुल्क प्रदर्शित करील आणि ते विद्यार्थी व संस्था यांच्यावर बंधनकारक असेल.

कलम १४ या पोटकलम (१)(५) अन्वये कोणतीही संस्था, एखाद्या विद्यार्थ्यांकडून एका शैक्षणिक वर्षात एका वर्षाच्या शुल्कापेक्षा अधिक शुल्क वसूल करणार नाही आणि एखाद्या शैक्षणिक वर्षात एका वर्षापेक्षा अधिक वसूल केलेले शुल्क हे कॅपिटेशन फी असल्याचा अर्थ लावण्यात येईल आणि अशी संस्था तिच्याविरुद्ध कार्यवाही केली जाण्यास पात्र असेल.

कलम १४ या पोटकलम (१)(६) अन्वये शुल्क नियामक प्राधिकरणाने मान्य केलेले व कळविलेले शुल्क, त्या शैक्षणिक वर्षात त्या विनाअनुदानित संस्थेत प्रवेश घेणा-या उमेदवाराच्या बाबतीत लागू असेल आणि त्यात, संबंधित संस्थेतील अशा विद्यार्थ्यांचा पाठ्यक्रम पूर्ण होईपर्यंत सुधारणा करण्यात येणार नाही.

ई) कलम २० या पोटकलम (१)(क)(ख)(२)(३)(४) अन्वये (५) वारंवार उल्लंघन किंवा अनियमितता झाल्यास, संबंधित प्राधिकरणाकडे, अशा संस्थेच्या नावाची संलग्नता किंवा मान्यता काढून घेण्यासाठी शिफारस करण्यात येईल.

कलम २० या पोटकलम (६) अन्वये जेव्हा या अधिनियमाखालील किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांखालील अपराध किंवा अनियमितता व्यवस्थापनाने केली असेल त्याबाबतीत, असा अपराध किंवा अनियमितता

घडली त्यावेळी जिच्याकडे, व्यवस्थापनाचे कामकाज चालविण्यासाठी त्याचप्रमाणे व्यवस्थापनासाठी व्यवस्थापनाचा प्रभार होता आणि जी व्यवस्थापनाचे कामकाज चालविण्यास व्यवस्थापनास जबाबदार होती आणि त्या प्रयोजनासाठी व्यवस्थापनाने त्यांच्यामधून नामनिर्दिष्ट केलेली अशी प्रत्येक व्यक्ती, तसेच ते व्यवस्थापनदेखील अपराधाबद्दल दोषी असल्याचे मानण्यात येईल आणि त्याच्याविरुद्ध कारवाई करण्यात येईल व त्यानुसार त्याला शिक्षा करण्यात येईल.

परंतु, अपराध तिच्या नकळत घडला होता आणि असा अपराध घडून नये म्हणून तिने योग्य ती तत्परता दाखविली होती असे सिद्ध केल्यास, अशी कोणतीही व्यक्ती, या पोट-कलमात अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे शिक्षेस पात्र ठरणार नाही.

- उ) शुल्क नियामक प्राधिकरणाने मंजूर केलेल्या शुल्कापेक्षा जास्त शुल्क आकारल्यास विद्यार्थी आणि त्यांचे पालक शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडे संस्थेच्या विरोधात तक्रार करू शकतात. शुल्क नियामक प्राधिकरणाच्या तक्रार पोर्टलव्दारे असे तक्रार अर्ज ऑनलाइन दाखल केले जाऊ शकतात. शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडे सहाय्यक कागदपत्रांसह लेखी तक्रार देखील केली जाऊ शकते.
- ऊ) ज्या विनाअनुदानित संस्थांना शुल्क नियामक प्राधिकरणाने मंजूर केलेले हे शुल्क मान्य नसेल, तर ज्यांचे शुल्क प्राधिकरणाने निश्चित केले आहे अशा संस्था, प्राधिकरणाने मंजूर केलेले शुल्क कळविल्याच्या तारखेपासून १५ दिवसांच्या आत तपशीलवार कारणांसह प्राधिकरणाकडे पुनर्विलोकन अर्ज दाखल करू शकतात.
- ए) संस्थेस पुनर्विलोकन अर्ज सादर करण्याआधी रु ५०,०००/- प्रति अभ्यासक्रम प्रक्रिया शुल्क भरणे आवश्यक आहे. अन्यथा सदर अर्ज नाकारण्यात येईल.

सदरील इतिवृत्त संबंधित संस्थांनी त्यांचे कार्यालयाचे संकेतस्थळावर तसेच सूचनाफलकावर प्रसिद्ध करून अनुपालन सादर करावे.उपरोक्त नमुद शुल्काबाबतची सविस्तर पावती (Headwise Receipt) संबंधितांना देण्यात यावी.

दिनांक : ०३ एप्रिल, २०२५

ठिकाण : मुंबई

(डॉ.अर्जुन चिखले, भा.प्र.से.)

सदस्य सचिव
शुल्क नियामक प्राधिकरण
महाराष्ट्र राज्य